

VAN BOTERBERG TOT SUPERHEFFING

1947

Jaar	Melkveehouders / koeien	Melkkoeien x 1000	Melk/vet/eiwit gem. / koe	Melkgeld cent/kg.	Melk Mln. kg	Kaas ¹⁾ mln. kg.	Boter ¹⁾ mln. kg.	Boterberg mln. kg.	M-Melkp. mln. kg
1939		1.566	3.520 / 3,24	6,20	5.512	121 / 69 / 52	108 / 50 / 56		
1946		1.279	3.158 / 3,38	12,81	3.911	66 / 64 / 0	54 / 53 / -		
1947		1.326	3.050 / 3,52	14,79	3.918	65 / 49 / 15	53 / 50 / 0		
1948		1.324	3.540 / 3,58	15,58	4.687	99 / 55 / 23	71 / 49 / 24		

1) productie / consumptie / export mln. kg.

1947									055
1947-01-27	LC		Margarine in plaats van boter						
1947-02-27	NvhN		Nederland voor boter-export uitgeschakeld Secr. FNZ. J. A. Geluk somber!						Nw
1947-02-28	LC		Minister <u>S. Mansholt</u> over de prijspolitiek. ‘Rationalisering van de landbouw’						
1947-03-29	LC		Boter- en melkgebruik in 1939 en 1946						
1947-04-18	LC		<u>H. B. Louwes</u> : ‘Landbouwschap moet verantwoordelijkheid overnemen’						
1947-04-24	PZC		Melkprijs veehouders – Garantieprijs – 14 ct / kg.						
1947-04-29	ZZNB		Zondag a.s. De zuivelsteun verlaagd						
1947-05-10	HD		Uitvoer van boter als ‘herinnering’						
1947-06-23	HK		Onze Zuivelexport gaat vooruit!						
1947-06-25	LC		Middelburg: Grote plannen van Minister Mansholt						
1947-09-23	LC		Komende winter: ‘De riem wat strakker’						
1947-10-15	LC		Rantsoenverlaging voorlopig onherroepelijk – CPN ‘kanonnen voor boter’						
1947-11-19	NvhN		FNZ. voorz. Mr. J. Linkhorst Homan over de internationale zuivelsituatie						Nw.
1947-12-31	HD		Een moeilijk jaar neigt ten einde Nederland strijdt tegen armoede						

1947		Wikipedia
18 april	Minister Liefding o financiën – komt met een brief waarin hij meld dat onze deviezen positie ‘zeer kritiek’ is.	Marshallplan
5 juni	Toespraak van de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken G.C. Marshall over een groot hulpprogramma voor Europa om deze mbv. Het toezenden van voedsel en goederen er weer boven op te helpen .	
21 juli	Eerste politionele actie, onder de naam ‘product’. Dit n.a.v. het redden van onze goedkope producten – grondstoffen als rubber, tabak, thee, suiker enz. – uit onze kolonie Indonesië. Dit ook gezien in verband met de noodkreet van 18 april Kosten van deze oorlog was trouwens 3 mln gulden per dag	Politionele acties
5 aug.	Beëindiging van de eerste politionele actie, na een krachtige veroordeling van ons optreden in de vergadering van de verenigde naties.....	

Margarine in plaats van boter

In de periode van 2 tot en met 15 Februari zal voor personen van 5 jaar en ouder uitsluitend margarine en geen boter beschikbaar worden gesteld.

Deze maatregel is genomen om de voor de winter beschikbare botervoorraad over het gehele seizoen zo goed mogelijk te kunnen verdelen

In de voorafgaande maanden is er enige malen in het totale vetrantsoen meer boter gegeven om het hoofd te kunnen bieden aan de moeilijkheden in de grondstoffenvoorziening van de margarine-industrie. Vermoedelijk zal deze vervanging van het voor de A - B- en C-groep gebruikelijk geworden veertiendaagse boterrantsoen niet behoeven te worden herhaald.

NvhN 1947-02-27

Nederland voor den boter-export uitgeschakeld

Somber perspectief Secr. FNZ. J. A. Geluk

(Speciale reportage).

Weinig optimistische klanken doen de ronde omtrent de positie van onzen zuivel en de perspectieven voor de eerstkomende jaren. Er is een tijd geweest waarin ongeveer de helft van de geproduceerde zuivelproducten in ons eigen land werd geconsumeerd en de andere helft werd uitgevoerd, voornamelijk naar Engeland en Duitschland. Op het oogenblik zijn wij daar nog niet aan toe, maar 't is in den kring van de zuiveldeskundigen al lang geen geheim meer, dat er groote moeilijkheden te verwachten zijn voor de toekomst.

Nog steeds is onze melkveestapel niet op het vóór-oorlogsche peil en al-met-al zal daar ook nog wel een jaar of drie mee gemoeid zijn, maar al lang vóór dien tijd zullen wij hier in Nederland zitten met een surplus aan boter, waar wij geen weg mee weten.

Tenzij men zich nu reeds bezint op het nemen van de noodige maatregelen.

Welke maatregelen?

Het is een zuiveldeskundige bij uitnemendheid, de heer J. A. Geluk, secretaris van den Alg. Ned. F.N.Z., te Den Haag, die ons daarover heeft ingelicht.

Geen afnemers voor onze boter

De heer Geluk voorziet vele moeilijkheden. De melkprijs is hoog, moet hoog zijn omdat de exploitatie-kosten zoo aanzienlijk zijn. Maar als men den loonnenden prijs voor een liter melk voor den boer op 16 cent stelt, dan zouden wij straks op de internationale markt (lees: Engeland, waarnaar de geheele zuivelhandel zich richt!) een prijs moeten bedingen van f 4 voor een kilogram boter. En er is geen sprake van, dat wij tegen dien prijs afnemers kunnen vinden! Ter wille van internationale verbintenissen levert Denemarken op het oogenblik aan Engeland voor ongeveer f 2,75 per kg., maar daar moet veel geld bij. Op den duur is dat natuurlijk niet vol te houden; in de eerste plaats niet, omdat een dergelijke export te zware verliezen oplevert, waartegenover voor ons geen gelijkwaardige winsten zouden staan, en ten tweede niet omdat er zelfs bij dien prijs nog nauwelijks sprake is van concurreerend optreden!

Maar onze kaas!!!

Boter is helaas geen hoogwaardig kwaliteitsproduct als kaas. De smaak, dien wij aan onze kaas weten te geven kan men elders niet namaken, en verschaft ons een internationale reputatie, welke goud waard is! Iedereen kan echter boter maken en de groote massa proeft niet zoo direct het verschil in kwaliteit als met kaas. Vandaar dat de handelspositie van landen als Nieuw-Zeeland en Australië op dit gebied onaantastbaar is, zoo lang bij hen een melkprijs van 6 à 7 cent loonend is en zij de boter voor ongeveer f2 per kg. kunnen verkoopen!

„Er is”, zoo zei ons de heer Geluk, „voor ons geen andere mogelijkheid dan ons af te wenden van de boter en ons toe te leggen op andere producten voor buitenlandschen afzet!

Alles draait daarbij om de vraag: „Waar werken wij het melkvet op loonnende wijze in weg als de boter-export voor ons niet winstgevend kan zijn?”

De regeering gaf in dit opzicht al een richtlijn aan door voor te schrijven, dat uitsluitend nog maar volvette en 40 + kaas mag worden gemaakt.

Dit is belangrijk, omdat deze maatregel de volksgezondheid ten goede komt en tegelijkertijd den naam van onze kaas op de buitenlandsche markt in aanzienlijke mate verhoogt! Sinds ongeveer een half jaar wordt er nu weer kaas door ons geëxporteerd en uit alle deelen der wereld vraagt men naar het Hollandsche product!

De heer Geluk ziet hierin een aanwijzing, dat wij in dit opzicht verder kunnen gaan dan ooit tevoren. Wij moeten ons sterk concentreeren op het maken van kaas van een kwaliteit (dank zij het melkvet), welke door niemand kan worden geëvenaard. Onder die omstandigheden is die kaas van den buitenlander geen gewoon, dagelijksch voedsel meer, maar een delicatessen, welke men nuttigt na een copieuze maaltijd ! Geloof niet dat men dan zal pogen te tornen aan onzen prijs, ook al zou die extra hoog zijn

Het staat vast, dat wij aldus het melkvet veel duurder kunnen verkoopen dan in boter. Waarbij komt dat op die wijze ook de ondermelk, die nu veel aan de kalveren wordt opgevoerd, op zeer loonnende wijze zou kunnen worden weggewerkt!

Wel is waar kunnen lang niet alle boterfabrieken op de kaasmakerij worden ingeschakeld, b.v. omdat niet alle melk geschikt is voor een goed kaasproduct, maar het probleem is in ieder geval de volle aandacht waard: 1e. omdat het vol perspectief is en 2e, omdat het ons misschien een drama bespaart als dat van vóór den oorlog toen wij boter uitvoerden voor 30 à 40 cent per kg. en zelf dure margarine aten, waarvoor de grondstoffen tegen hoge prijzen werden ingevoerd.

Boter een luxe-product?

Helaas zijn in dit verband niet alle regeeringsmaatregelen hoopgevend. Als de regeering plannen voorbereidt om den boterprijs met 60 cent per kg. te verhoogen en dien van de margarine onveranderd te laten, en bovendien de omzetbelasting op boter wel en die op margarine niet op te voeren, dan stempelt zij daarmee de boter tot een luxe-product en zijn wij op den verkeerden weg! Zoolang onze boterproductie nog niet voldoende is om de binnenlandsche vraag te bevredigen, merkt men dat niet, maar allengs zal blijken, dat de afzetmogelijkheden van boter op de binnenlandsche markt daardoor ernstig worden aangetast. Daarom dient de geheele boerenstand daartegen in het geweer te komen en er op te staan. dat in een land als het onze boter het hoofdvoedingsmiddel blijft en margarine het aanvullende surrogaat!

Naast het opvoeren (ter verwerking van melkvet) van de productie van gecondenseerde melk en volle-melk-poeder voor den export, zijn er ten slotte twee dingen noodig: 1e. verhooging

van het vetgehalte in de gestandaardiseerde melk van 2½ tot 3 pct. en 2e. een intensieve actie onder het publiek tot het drinken van meer melk. Vergeleken met zuivellanden als Denemarken Zweden, Noorwegen, Finland Zwitserland en ook Amerika en Canada, slaan wij een wel zeer poover figuur.

Een blokje chocolademelk

Wat het verstrekken van melk op de scholen betreft, is het ongetwijfeld interessant te weten, dat men in Schotland thans proeven neemt met het verstrekken van melk in vasten vorm, b.v. als geperste staafjes melkpoeder met een smaakje van frambozen, sinaasappel, chocolade, enz.

Ter wille van de afwisseling worden de porties in drie verschillende vormen en negen diverse smaken geleverd! Het zal de moeite waard zijn t.z.t. te vernemen of op deze wijze het melkgebruik door de jeugd op aanzienlijke wijze kan worden gestimuleerd....!

Leeuwarder Courant, 1947-02-28

Friesche Maatschappij van Landbouw

Minister Mansholt over de prijspolitiek

Rationalisering van de landbouw

De *Friesche Maatschappij van Landbouw* hield gisteren haar algemene vergadering. 's morgens in de voor dit doel veel te kleine zaal van hotel „Spoorzicht”. 's-middags in de onverwarmde Harmoniezaal het hoogtepunt van deze vergadering vormde de inleiding, welke Zijne Excellentie, de minister van *Landbouw Visscherij en Voedselvoorziening*, Ir. S. L. Mansholt in de middagvergadering hield.

Stijging van ledental

In zijn openingsrede constateerde de voorzitter, Ir W. Oosterbaan, met voldoening, dat er in de positie, die de boerenstand tegenover de andere bevolkingsgroepen inneemt, een grote vooruitgang is bereikt. Toch zullen we waakzaam blijven, aldus de heer Oosterbaan. Nog verkeren we in de positie van grote wereldvoedseltekorten, doch reeds thans kunnen we van vele zijden waarnemen, dat er aan de verkregen rechten van de boer wordt geknibbeld. Alleen hechte aaneensluiting van de gehelen boerenstand in zijn organisaties zal het gevaar kunnen bezweren. Het verheugde daarom het hoofdbestuur, dat het in zijn afdelingen een intensief medeleven en een verhoogde activiteit mag waarnemen.

[....]

Rede Minister Mansholt

Het is mij een groot genoegen in de Friesche hoofdstad voor U te kunnen spreken, aldus begon minister Mansholt zijn rede. Er zijn zeer veel vraagstukken waarvoor U staat, dit is ons bekend. Ik zal hier voornamelijk spreken over de prijzen in de landbouw, daar deze momenteel in het middelpunt van de belangstelling staan.

We moeten, aldus de minister, de toestand in het Internationale kader bezien, maar ook binnen onze grenzen geplaatst in het algemene prijzenvraagstuk. De toestand wordt vooral beheert door schaarste aan grondstoffen, voedsel en kunstmest. In het bijzonder de graantekorten zijn ernstig. Voor 1947 vreest men in sommige landen eveneens nog ernstige tekorten. Ons land

ondervindt de terugslag. De broodvoorziening is ternauwernood gewaarborgd en de regering hoopt deze te kunnen handhaven zonde rantsoenverlaging.

Als oorzaak van het graantekort noemde minister Mansholt de toename van de menselijke consumptie. De overschotten van vroeger kennen we thans niet meer. Speciaal de uitbreiding van de veehouderij in de V. S. en Canada heeft tot gevolg dat wij bij de graanleveringen op de tweede plaats komen. Daar tegenover staat echter dat de binnenlandse markt belangrijk is ver-groot. De bevolkingstoename sedert 1937 van 10 pct. is zeer belangrijk. Binnenkort zullen wij een geringer exportoverschot van landbouwartikelen hebben dan voor den oorlog.

Bescherming van de landbouw

Met de export van boter staat het niet gunstig, zo vervolgde de minister. Onze prijzen zijn hoger dan die van andere landen, daar ze gebaseerd zijn op de melkprijs van vijftien cent. Indien de Nederlandse landbouw niet tot een opbouw van een voldoende export kan komen, dan hebben we nog het middel om de landbouw te subsidiëren, zoals van 1930-1940 ook het geval was in de vorm van het **landbouwcrisisfonds**. Voorlopig zijn wij daartoe echter niet in staat. We zijn een arm land. De wederopbouw zal grote offers vragen.

Heel Nederland zal zeer hard moeten werken en dan zal er slechts een zeer sober bestaan overblijven. Nadat minister Mansholt had gewezen op het uitvallen van Duitsland als grootste afnemer, betoogde hij dat de landbouw moet komen tot verlaging van zijn productiekosten, zodat de producten zo goedkoop mogelijk verkocht zullen kunnen worden. Dan zullen we af-zetgebied kunnen vinden. Het departement van Landbouw werkt momenteel reeds aan een ontwikkelingsplan voor de landbouw voor 10-15 jaar, ten einde de landbouw te rationaliseren.

Bij het noodzakelijke verstevigen van het agrarisch fundament stuiten we op **het probleem der kleine bedrijven**. Deze produceren nu eenmaal duurder dan de grote. Deze bedrijfsvorm moet daarom speciaal gerationaliseerd worden door verkaveling grondverbetering en mechanisatie. Plannen hiervoor zijn reeds in voorbereiding.

Als de schaarste over twee, drie of vier jaar overgaat in meer overvloed zal de landbouw van de overheid bescherming mogen verwachten in de vorm van het stellen van redelijke prijzen.

Beroep op de boer

De lonen in de landbouw zijn meer gestegen dan waar ook, aldus vervolgde de minister; met de stijging van 140 pct. is echter veel goedge maakt van wat zij jarenlang heeft geleden. Hij stelt echter ook hoge eisen. Wat de prijzen van de akkerbouwproducten betreft, hier is een kleine verlaging ingetreden. Het is echter absoluut noodzakelijk, dat de regering een straf loon- en prijsbeleid voert. Slechts een evenwichtig beleid kan ons uit de moeilijkheden helpen. De minister besloot zijn rede met een beroep op de voorgangers in de landbouw om een zeer verantwoordelijk standpunt in te durven nemen, zoals de vakorganisaties bijvoorbeeld hebben gedaan door zich achter de regering te stellen. Wij zijn er van overtuigd, dat de boeren niet achter zullen blijven om ook hun aandeel te leveren in de opbouw van Nederland.

[.....]

Persoverzicht

Boter- en melkgebruik in 1939 en 1946

Dikwijls vraagt men zich af, aldus *Economische Voorlichting*, waarom het vetrantsoen nog zoo beperkt blijft. „Men redeneert dan als volgt: In Nederland is de veestapel thans ongeveer 80 pct, van dien van vóór den oorlog. Toen exporteerden we ongeveer de helft van de geproduceerde boter en hielden nog genoeg over om vrij het binnenland te verknopen. Bovendien was de melk niet gerantsoeneerd. Aangezien er thans geen boter uitgevoerd wordt zou er dus voor het binnenland meer dan voldoende moeten zijn.

Tot zover deze redenering: nu de feiten, zoals ze uit de cijfers zijn af te lezen:

In 1939 was de totale melkproductie 5.411.694 ton en in 1946 3.554.000 ton. Dit is al een heel wat groter verschil dan dat tussen de vóóroorlogse veestapel en dien van nu. De oorzaak van de geringere melkgift is in de eerste plaats de schaarste aan krachtvoer en ten tweede het feit, dat een groot gedeelte van den veestapel jongvee is.

De melkdistributie vermindert het melkverbruik niet zoo drastisch als men geneigd is aan te nemen. Deze distributie heeft vooral ten doel de consumptiemelkvoorziening te verzekeren. In 1939 werd 1.375.686 ton als consumptiemelk gebruikt, in 1946 was de hoeveelheid gestandaardiseerde melk maar weinig minder, nl. 1.296.100 ton

Ondanks het feit, dat door de standaardisatie een hoeveelheid melkvet aan de consumptiemelk onttrokken werd, bedroeg de boterproductie in 1946 nog niet de helft van die in 1939, n.l. 52.700 ton (tegen 108.532 ton in 1939). Door het ontbreken van export in 1946 kwam in dat jaar evenwel meer boter (namelijk de gehele 52.000 ton) in de binnenlandsche consumptie dan in 1939. In laatstgenoemd jaar werd 56.259 ton boter uitgevoerd en in het binnenland 49,894 ton geconsumeerd.

Wanneer men nu weet, dat in 1939 in Nederland 65.741 ton margarine werd gebruikt en in 1946 66.600 ton, dan lijkt het inderdaad alsof distributie van boter en margarine overbodig is. Maar in 1939 gebruikten we bovendien 50.279 ton spijsoliën en -vetten in anderen vorm dan margarine en die producten zijn thans nagenoeg niet voorhanden: voor zover ze er zijn worden ze naar keus in plaats van margarine beschikbaar gesteld. Dat betekent dus in ronde cijfers, dat we nog èèn vierde van het vooroorlogse totale vetverbruik te kort komen. Alleen door een straffe distributie kon de productie van spijsvetten op dit peil gehandhaafd blijven ten koste van de voorziening met vetten en oliën voor technische doeleinden.”

***Landbouwschap* moet verantwoordelijkheid overnemen ¹**

H. D. Louwes: 'richtprijzen onvoldoende'

veertigduizend kleine boeren in hun bestaan hecireigd

In een gisteren te s'-Gravenhage gehouden persbijeenkomst heeft de heer H. D. Louwes, voorzitter van de *Stichting voor den Landbouw*, een uitvoerige beschouwing gegeven over de Nederlandse landbouw.

In zijn rede wees de heer Louwes er op, dat de georganiseerde landbouw in ons land klaar staat, een belangrijke vernieuwing in ons staatsbestel te helpen verwerkelijken, n.l. over te gaan tot het doen functioneren van een publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie, het z.g. Landhouwschap.

In de Stichting voor de Landbouw werken de drie boeren- en de drie landarbeidersorganisaties samen. Bij hen is overeenstemming aanwezig over de gedachte, dat zij als landbouwbedrijfs-genoten de verantwoordelijkheid voor de orde in eigen bedrijfstak op zich moeten nemen. Zij denken daarbij zowel aan de lonen en andere sociale verhoudingen, als aan datgene wat tot nu toe steeds als overheidstaak is beschouwd.

De heer Louwes waarschuwde in dit verband voor het dreigende gevaar, dat de taak, die op de schouders van de overheid is gelegd door de ordeningmaatregelen voor het gehele bedrijfsleven, voor de overheid te zwaar dreigt te worden en een gevaar gaat betekenen voor het goed functioneren onzer democratische staatsinstellingen. De ministers zijn overbelast met werk. Een groot ambtenaren-apparaat, aldus de heer Louwes, dreigt zijn daadkracht door zijn omvang en bureaucratie te verliezen.

Wanneer het nu mocht gelukken, in wezen op dezelfde wijze als de zorg voor het waterschapswezen in beginsel niet op de overheid berust, maar op de met publiek-rechtelijke bevoegdheid beklede organisaties der belanghebbenden, waterschappen den georganiseerden landbouwbedrijfs-genoten de verantwoordelijkheid te laten voor de orde in eigen huis, dan zou daarmee de overheidstaak ontlast worden.

Door de zeer aanzienlijke stijging van de bevolking in Nederland zijn wij - zo verklaarde de heer Louwes - gedwongen een intensieve landbouwproductie na te streven. Intensive landbouwproductie is evenwel naar verhouding duur. Toch bewegen zich de prijzen van sommige landbouwproducten in ons land op ongeveer het niveau van de wereldmarktprijzen.

De kostprijsberekeningen van het *Landbouw Economisch Instituut* hebben aangetoond, dat de door de regering vastgestelde richtprijzen voor de landbouwproducten onvoldoende zijn, ja zelfs beneden de kostprijs van bepaalde producten liggen. Deze te lage prijzen kunnen door de landbouw niet worden aanvaard, aldus de heer. Louwes. In dit verband wees spreker op de moeilijke positie van ongeveer 40.000 kleine boeren in ons land, die in hun bestaan ernstig bedreigd worden

¹ Merk op dat het nog ruim x jaar zou duren dat het *Landbouwschap* zou gaan functioneren! (ZHN.)

Melkprijs voor boeren sterk verlaagd.

Beneden de kostprijs.

Naar wij vernemen is door den Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening bepaald, dat de prijs, die de boeren voor de door hun geleverde melk ontvangen, met ingang van 27 April a.s. verlaagd moet worden tot 14 cent per kg. (100 kg. is pl.m. 97 liter melk). Tot nu toe bedroeg deze prijs 21½ ct. voor directe levering aan slijters en 18½ cent voor levering aan de fabriek, bij een vetgehalte van 3.30 %. Wanneer het vetgehalte, dat 's winters meestal 4% bedraagt, deze zomer beneden de 3.30 % komt, hetgeen niet onwaarschijnlijk is, zullen de boeren nog minder dan 14 cent per kg ontvangen.

Nauwkeurige berekeningen hebben aangetoond, dat de kostprijs zonder ondernemersloon voor de boer, die gehandicapt is door onderbezetting van zijn bedrijf, 16,4 cent bedraagt. Dit betekent, dat hij deze zomer zijn melk ver beneden de kostprijs moet verkopen. Het lijkt geen twijfel of er zal van de zijde van de benadeelden een krachtige oppositie tegen de nieuwe regeringsmaatregel worden gevoerd, die er wellicht toe kan leiden, dat de boeren hun leveranties van melk staken. De naaste toekomst zal leren in hoever zij een dergelijke drastische maatregel noodzakelijk achten.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 1947-04-29

De zuivelsteun verlaagd

Zondag a.s. wordt de nieuwe melkprijs van kracht, waarbij de zuivelsteun met 1 cent per kg. verminderd wordt. De oude regeling dateerde van October vorig jaar en was in zijn werking beperkt tot 26 April 1947. Bij het besluit, dat thans de oude regeling vervangt, wordt de eigenlijke melkprijs niet verminderd; deze bedroeg krachtens **zuivelwaarde** 10,7 ct. per kg. Aangezien deze prijs echter niet voldoende was om de productiekosten te dekken, werd daarboven een toeslag gegeven waardoor de melk 's winters 18 cent opbracht en zomers 15 cent met een jaargemiddelde van 16 cent. Thans zal dit jaargemiddelde worden teruggebracht tot 15 cent. Om deze gemiddelde prijzen te bereiken moest uit het **landbouwcrisisfonds** een toeslag worden gegeven van 7,3 cent op de wintermelk en van 4,3 cent op de zomermelk. Deze toeslag werd niet doorberekend in de kleinhandelsprijzen en een vermindering ervan heeft dan ook geen enkele invloed op de prijzen, die de verbruiker betaalt.

Het is alleen bezuiniging op de uitgaven van het landbouwcrisisfonds. De zomermelk zal dus thans met 14 cent betaald worden. Hoe de winterprijs zal worden is nog niet te voorzien. Dat er naar gestreefd is de zuivelsteun te verlagen is begrijpelijk. De subsidies op de levensmiddelen kosten honderden miljoenen per jaar en daarvan neemt de zuivel alleen een bedrag in beslag, dat wel dicht bij de 200 dan hij de 150 miljoen zal liggen, en het merkwaardige is, dat het stelsel van toeslag per kg. de steun hoger maakt naarmate de productie toeneemt.

Wanneer thans de steun met een cent verlaagd wordt en daarmee in totaal zoo ongeveer 35 miljoen gulden per jaar minder wordt, kan dat voor een deel worden ingehaald door een toename van de melkproductie. Eén cent per kilo betekent over het gehele land één miljoen

gulden per 100 miljoen kg. melk. De huidige raming van de productie is zoo ongeveer 3500 miljoen kg. per jaar.

Het Dagblad, 1947-05-10

Uitvoer van boter

Van officiële zijde wordt volgens A.N.P. medegedeeld: Boter, dat voor den oorlog een belangrijk Nederlands exportproduct was, kan na den oorlog door de binnenlandse vetpositie onmogelijk worden uitgevoerd. Daar het echter wenselijk is dat op de wereldmarkt de herinnering aan de Nederlandse boter bewaard blijft, heeft de regering voor dit jaar de uitvoer van duizend ton boter naar tropische landen, Turkije en Griekenland toegestaan, waarvan voorlopig vijfhonderd ton is vrijgegeven. Als voorwaarde is gesteld, dat de betaling in ponden of dollars geschiedt, behalve voor West-Indië, dat in guldens kan betalen. De mogelijkheid van boterexport naar Nederlands-Indië wordt overwogen.

Heerenveensche Koerier 1947-06-23

Onze Zuivelexport gaat vooruit!

**Dit jaar één miljoen KG. boter en veertien miljoen K.G. Kaas naar het buitenland
Het sprookje van de Engelse boter-goodwill**

Daar het de veehouderij niet onverschillig kan zijn, te weten, waar onze zuivelproducten blijven en zeker niet, nu ook de export weer een woordje gaat meespreken, hebben we ons om voorlichting gewend tot enkele vooraanstaande mensen op zuivelgebied, alsmede tot de Frico te Leeuwarden. Men heeft ons zeer bereidwillig over de stand van zaken ingelicht, inlichtingen, die ons tot enkele beschouwingen nopen.

Het ene miljoen kilo boter, dat de Regering nu voor export heeft vrijgegeven, betekent bij het kwantum van vóór de oorlog nog niet veel, en is dan ook nog niet meer dan vlagvertoon. Deze export gebeurt gelukkig nu niet onder zodanige voorwaarden, dat er geld bij moet, integendeel, hij geschiedt tegen productieprijzen en is op dit moment lonend te noemen.

De TOEKOMST van onze BOTEREXPORT lijkt echter NIET ZO ROOSKLEURIG en verwacht mag dan ook worden, dat het vroegere peil niet dadelijk weer bereikt zal zijn. Over het hoe en waarom hieronder meer.

Hoewel de Nederlandse vetpositie nog verre van fraai is - een beeld dat in de meeste landen der wereld gelijk is - heeft de regering toch gemeend dat de tijd weer gekomen is, onze boter op de buitenlandse markt te laten zien. Ze heeft daartoe voor dit jaar een kwantum vrij gegeven van één miljoen kilogram, welk kwantum buiten Europa naar elk willekeurig land mag worden geëxporteerd, behalve naar Amerika en Canada, en binnen Europa alleen naar Griekenland, Turkije en Malta.

Als men die spreidingsmogelijkheid bekijkt, begrijpt men onmiddellijk dat dit vrijgegeven kwantum inderdaad nog niet veel meer betekent dan enig vlagvertoon, een mogelijkheid om in de running te blijven en een waarborg, dat we niet worden vergeten.

De boterprijs.

Zoals men weet, bedraagt de binnenlandse prijs voor 1 kg boter *f* 2.60, hetgeen ver beneden de productieprijs is, zodat de regering hierop steeds geld moet toebetalen. Voor de export is nu de gezonde maatregel ingevoerd, dat men door een heffing behoorlijk aan zijn productieprijs komt, zodat onze boter, inclusief verpakking en vracht op ongeveer *f* 5 per kg komt.

Binnen Europa zijn het vooral Griekenland en Turkije die onze aandacht hebben, vooral eerstgenoemd land, daar Turkije ook boter betreft van Australië. Griekenland verwacht geld uit Amerika en heeft dringend behoefte aan boter. Helaas is het geld uit Amerika er nog niet maar dat komt dan nog wel, hoewel er ook al weer geruchten gaan, dat Amerika aan Griekenland niet zal toestaan om een deel van dit geld voor boterinkoop van Nederland te besteden. Zoals men ziet, eenvoudig is alles nog niet!

Het zal zijn opgevallen, dat hierboven in het geheel geen sprake is van export van boter naar Engeland. Gezien de voorgeschiedenis, is het de vraag of we daár wel rouwig om moeten zijn.

Denemarken weer onder de prijs.

Na de bevrijding wierp Denemarken zich weer dadelijk op de Engelse markt en met succes, want men leverde als vroeger beneden kostprijs, zodat de Deense burger weer mocht betalen voor de goede en goedkope boter van de Engelse huisvrouw. Denemarken, dat een handelsovereenkomst heeft met Engeland, mag nu zijn boter goedkoop leveren en betaalt het volle pond voor de producten die het terugkrijgt. En het is behoorlijk gebonden, daar het een bepaald kwantum boter aan Engeland moet leveren. Daarnaast mag men een bepaalde hoeveelheid aan andere landen leveren, doch komt men daar boven uit, dan moet Engeland daarvan weer de helft hebben!

Vóór de oorlog hebben we ook voor Nederland de situatie gehad, dat we de boter voor een prijke naar Engeland exporteerden. Er waren er, die meenden dat we op die wijze onze markt daar moesten behouden, om goodwill te kweken. De feitelijke situatie was echter zo, dat behalve in Schotland, de gemiddelde Engelsman onze boter niet kende, omdat deze gewoon als mengproduct gebruikt werd en verwerkt met Nieuw-Zeelandse, Finse en Poolse boter naar de consument ging. Dit was niet het geval met de Deense boter. Daarnaast bestond in de winkels inderdaad vraag en hier had men dus in zekere zin goodwill, wat echter voor het moment - gezien de bovengeschetste gang van zaken - geen glorierijke positie is.

De thans met onze boter gevolgde koers - hoewel het kwantum nog bescheiden is - geeft dan ook meer voldoening.

Om met onze boter weer op een vooroorlogs peil te komen, zal de melk-productie in de aller-eerste plaats moeten stijgen, want daarmee liggen we nog 25 procent beneden het vooroorlogs kwantum. Natuurlijk speelt daarnaast onze vet-, vlees- en oliepositie ook een voorname rol en dan daarnaast weer de aanvoer van krachtvoer en kunstmest. Bij dit laatste is men vrijwel aangewezen op Amerika en ook Canada en daar is men niet bepaald scheutig met de levering van deze producten, omdat men ziet aankomen dat men daardoor de concurrentie in de hand werkt....! Het bereiken van het vooroorlogse peil zal dan ook alle hens aan dek vragen.

Hoe staat het met de kaasexport?

Wat de kaasproductie betreft, het besluit is gevallen de 20 + niet meer aan te maken, ook niet voor binnenlands gebruik. „Er zijn er,” aldus b.v. de heer Nijholt, directeur der Frico, „die er anders over denken, maar mijn mening is: beter iets minder van het goede, dan iets meer van het slechte; U kent ze nog wel, zeker, die plakjes, die zo taai als leer waren.”

Voor uitvoer van de kwaliteitsproducten - 40 + en volvet - is dit jaar bestemd een kwantum van 14 miljoen kilogram, waarvan 4 miljoen volgens handelsovereenkomst naar Engeland moet. Dit kwantum voor Engeland loopt dan ook over het **I.V.Z.**, dat ook de betaling regelt. Over de prijs, die we voor deze kaas in Engeland maken, laat de regering zich niet uit. De veronderstelling, dat we, wat dit betreft, ongeveer in dezelfde positie verkeren als Denemarken met zijn boter, lijkt dan ook niet zonder grond te zijn! Want ook overigens is het zó, dat, wanneer we boven een export komen van totaal 14 miljoen kg, we verplicht zijn van het meer uitgevoerde de helft aan Engeland te leveren. Dat is dus in principe precies zoals met Denemarken.

Leeuwarder Courant, 1947-06-25

Groote plannen van Minister Mansholt

Tijdens de jaarvergadering der Zeeuwse Landbouwmij. te Middelburg heeft de heer S. L. Mansholt, minister van *Landbouw en Voedselvoorziening*, een rede gehouden, waarin hij o.m. een zes-jarenplan voor de landbouw aankondigde.

Aan zijn rede te het volgende ontleend.

Ook 1948 zal een moeilijk jaar zijn. De uitkomsten van 1946 voor wat betreft de productie was gunstig: de opbrengst bedroeg ongeveer 99% pct. van die van 1939. Het evenwicht tussen productie en consumptie is verbroken en dit is een voorwaarde voor een internationale economische crisis. De verdienste van het **plan-Marshall** is dat de „have not” staten in de gelegenheid worden gesteld om aan het economisch wereldverkeer deel te nemen. De Nederlandse landbouw moet zorgen door de opvoering van de rentabiliteit der bedrijven en het afleveren van producten van goede kwaliteit te kunnen controleren.

Daartoe is in voorbereiding een zesjarenplan tot ontwikkeling van de landbouw. Deze plannen zullen dit jaar bij de begroting aan de Staten-Generaal worden voorgelegd.

Het plan voorziet in de uitbreiding van het landbouwonderwijs, verbetering der voorlichting, uitvoering van cultuur-technische werken ter verlaging van de productiekosten, en een vergaande mechanisatie.

130.000 ha zullen onder ruilverkaveling komen. 30.000 ha krijgen een betere ontwatering en 25.000 ha zullen worden her-ontgonnen, wat een zuivere landwinst betekent van 40.000 ha en een deviezenbesparing van f 38.000.000 per jaar. De mechanisatie voorziet in 15.000 tractoren en 5000 aardappelpootmachines, 2000 aardappelrooimachines e.d.

Alleen de tractoren betekenen ten opzichte van de paardentraction een deviezenwinst van 16.000.000 per jaar. De agrarische politiek der regering is gericht op waarborging van een re-

delijk bestaan in de landbouw voor boeren en landarbeiders. Tenslotte wees de minister op de mogelijkheid van een agrarische politiek in het kader van Benelux.

Leeuwarder Courant, 1947-09-23

‘De riem wat strakker’

Gezien het feit dat op de jongste F.A.O.-conferentie geconstateerd moest worden, dat tengevolge van een reeks van omstandigheden, waaronder de extra strenge winter en de catastrofaal droge zomer wel de voornaamste zijn, er in de komende winter in verscheidene landen van Europa en Azië honger zal moeten worden geleden, doen de aankondigingen van Minister Mansholt over de beknotting der voedselrantsoenen in ons land waarlijk nogal mak aan.

In de Troonrede was, naar we in ons commentaar op dit stuk reeds deden opmerken, op die verlaging gezinspeeld, en sedertdien heeft men zich, gelukkig niet te lang, kunnen verdiepen in speculaties omtrent de mate waarin het Nederlandse volk zich de buikriem strakker zou moeten aansnoeren. Ze kunnen bezwaarlijk met minder rekening hebben gehouden dan nu openbaar is geworden.

Zeker, voor hen, die nu reeds moeite hebben om met hun broodrantsoen uit te komen, is een vermindering van ongeveer 9 pct. een nieuwe beproeving. Maar men kan het ook zó zien, dat het slechts één behoorlijke boterham per dag behoeft te schelen, en dat klinkt dan niet zo erg. Bovendien heeft de ervaring in de oorlog geleerd, dat men zijn brood-tekort in niet onbelangrijke mate met aardappelen kan aanvullen, waaraan geen tekort schijnt te bestaan. Tenslotte, wat deze aangelegenheid betreft heeft de Minister zich kunnen onthouden van de mededeling dat, waar men minder boterhammen kreeg, de behoefte aan boter om er op te smeren automatisch ook geringer zou zijn. Met andere woorden, van een verlaging van het - niet overdadige - vetrantsoen is geen sprake.

Gezien de geringe melkproductie als gevolg van de droogte kon een verlaging van het melk- rantsoen verwacht worden: ook deze is echter zeer gematigd. En wat we aan vlees tijdelijk meer krijgen, zullen we aan kaas, eveneens tijdelijk, moeten missen. Of, wanneer het opsouperen van de koeien die we niet meer voeden kunnen ten einde is, het kaasrantsoen weer geheel in zijn vroegere omvang kan worden hersteld, kon de minister niet met zekerheid zeggen, maar er zou naar gestreefd worden.

Zo komt een reeks van rampspoedige seizoenen, welke onze graanoogst met een kwart verminderde, het Nederlandse volk te staan op nog niet het tiende deel van zijn broodrantsoen en een klein beetje melk, en de heer Mansholt verklaarde daarbij nog uitdrukkelijk, dat deze vermindering slechts een voorzorg is, teneinde te vermijden, dat men later voor de noodzakelijkheid van veel drastischer beperkingen zou komen te staan. Waaruit men dus zou mogen afleiden, dat de regering meent, door middel van deze beperkingen het Nederlandse volk door de moeilijkste winter sedert den oorlog heen te kunnen helpen.

Velen hebben deze zomer buitenlandse gasten gehad en zij hebben de verrassing kunnen constateren, waarmee deze onze rantsoenen vernamen. Vooral de Engelsen en de Fransen oordeelden de voeding, alles door elkaar genomen, beter dan bij hen. Maar ook de Zwitsers moesten erkennen, dat zij het niet veel beter hadden, en dan zwijgen we maar van de andere landen van ons werelddeel, waarmee we minder aanraking hebben, maar waarover we zo het een en ander te lezen krijgen, dat iedere aanvechting om hen te benijden wel doet vergaan.

We willen niet beweren, dat onze rantsoenen voldoende waren, en dus nog minder, dat ze het van de winter zullen zijn. De vermenging van ons brood met 5 pct. aardappelmeel zal aan de toch al niet beste kwaliteit ervan zeker geen goed doen en het zou, in het algemeen genomen, wel zo aangenaam geweest zijn, indien we in de derde winter na de oorlog nu eens wat beter gevoed zouden worden en wat minder beslommering met „de bonnen” gehad zouden hebben.

Een der oorzaken van de te geringe arbeidsproductiviteit van ons land ligt nog steeds in de onvoldoende voeding, en waar slechts vergroting van de productie ons uit de misère kan helpen, is dit alles niet bevredigend. Heel bedenkelijk is het ook, dat de beperking onzer voedselvoorziening met het aangegeven minimum, gekocht moet worden met een vermindering onzer export, hetgeen niet alleen minder deviezen - met alle aanleve van dien - maar ook minder kanssen voor het kweken van „goodwill” op de buitenlandse markten, waarvan wij het in de toekomst toch moeten hebben, betekent.

Maar hoe breed men al dit ongerief ook wil uitmeten - en er is geen reden om schuilevinkje te spelen - erkend moet worden dat, wanneer het bij de beperkingen blijft welke de Minister van Landbouw heeft aangekondigd. Nederland niet zal mogen klagen over de mate, waarin het te dragen krijgt aan het rampspoedige wereldtekort aan voedsel dat met name Europa en Azië voor zulke ontzaglijke problemen en zulke sombere vooruitzichten stelt.

W. E.

Leeuwarder Courant, 1947-10-15

Rantsoenverlaging voorlopig onherroepelijk

Misschien koek, beschuit en biscuits weer op de bon

(Van onze Haagse correspondent)

Kort na de plechtige eedsaflegging door Prinses Juliana in de Ridderzaal kwam reeds de Tweede Kamer bijeen o.a. om de interpellatie af te doen van de heer G. Wagenaar (C.P.N.) betreffende de verlaging van de rantsoenen voor brood, melk en kaas. Dat was wèl een hevig contrast met nog geen uur tevoren!

De interpellant had niet veel tijd nodig om te betogen, dat die verlaging ongedaan moet worden gemaakt, omdat z.i. het voorradige voedsel niet rechtvaardig wordt verdeeld en wie maar

geld heeft, zich alles via zwarte handel, restaurants of broodjeswinkels kan verschaffen. Onze regering zou „kanonnen voor boter” en „vaandels voor brood” begeren en zegt, dat onze voedseltoestand geen reden tot ongerustheid geeft, hetgeen de heer Wagenaar bestreed, uitroepend, dat een mens minstens 3900 calorieën per dag nodig heeft en nu officieel nog minder dan 2075 - d.i. het aantal vóór de verlaging - krijgt.

Laat de minister eens proberen van de bonnen en van *f*40 per week te leven, aldus de interpellant verzekerend, dat onze volksgezondheid wordt bedreigd en dat er van „herstel en vernieuwing niets terecht komt en nog veel minder van een rechtmatige verdeling der armoede”. De heer Wagenaar hekelde het feit, dat er nog voedingsmiddelen zonder bon verkrijgbaar zijn als koek, beschuit, biscuits, peulvruchten; hij wilde die artikelen weer doen distribueren. Alsook in circulatie brengen der patentbloem, welke nu alleen maar in de dure luxe-broodjes verwerkt wordt.

Minister Mambelt antwoordt.

De minister van Landbouw, ir. S. L. Mansholt, antwoordde koel en zakelijk. Hij wees op de wereldvoedseltekorten en noemde het onjuist om te zeggen, dat bij ons tekort is ontstaan door gebrek aan deviezen. De importen zijn beperkt door internationale bepalingen en meer kopen is dus onmogelijk. De minister noemde het moeilijk steeds alle voedingsmiddelen in distributie te brengen en vond, dat Nederland in de wereld nog een gelukkig figuur slaat op voedselgebied. Hij ergerde zich kennelijk aan de mening van de interpellant alsof de regering maar willekeurig te werk gaat.

Wel verklaarde ir. Mansholt, dat het niet onmogelijk is, beschuit, koek of biscuits weer in distributie te brengen en als zulks nodig is zal dat ook gebeuren.

En wat de restaurants en broodjeswinkels betreft, de minister verzocht geen overdreven voorstelling van zaken te geven, want slechts 2,10 pct. van het brood gaat naar de Horeca-bedrijven. Ook inzake het patentbloem bleek de bewindsman niet tot toegeven geneigd: bijmenging in het gewone brood zou de prijs weer doen stijgen en daarbij: heus niet alleen de welgestelde eet kleine broodjes, vond de minister, iedereen neemt de gelegenheid gaarne te baat om eens enige variatie te hebben, vond ir. Mansholt, die voorts de genoemde cijfers over de calorieën niet juist noemde en erop wees dat ook de Voedingsraad de noodzaak der rantsoenverlaging inziet, hopen, dat geen verdergaande maatregelen nodig zijn.

De minister besloot met te verzekeren, dat „honderd procent rechtmatige verdeling” onmogelijk is en het technisch uitgesloten moet worden geacht allerlei kleine artikelen maar dadelijk weer op de bon te doen. Maar wel wordt alles gedaan om een rechtmatige verdeling der aanwezige voedingsmiddelen te waarborgen.

[.....]

Voorzitter FNZ. Mr dr J. Linkhorst Homan over:

De internationale zuivelsituatie

Nieuw Zeeland een groteconcurrent

Wij hoorden toevallig, dat vóór enige dagen te Londen een persconferentie heeft plaats gevonden van de internationale zuivel-organisatie, waarbij Nederland o.a. vertegenwoordigd is geweest door mr dr J. Linthorst Homan. Deze is zo vriendelijk geweest om ons op ons verzoek het een en ander te vertellen.

Bijna alle landen kennen coöperatieve en particuliere zuivelfabrieken, zij het in onderling zeer uiteenlopende verhoudingen. In sommige landen is bijna alles coöperatief, in andere is bijna alles in particuliere handen. In Nederland is deze verhouding ongeveer 66-34 procent. De coöperatieve fabrieken zijn ondergebracht in de Algemene Nederlandse Zuivelbond (F.N.Z., 434 fabrieken, 160.000 boeren), de particuliere in de V.V.Z.M., terwijl daarnaast nog de Bond van Kaasproducenten bestaat. Deze drie organisaties zijn verenigd in een nationaal comité van de internationale bond; van dit comité is mr Linthorst Homan - evenals van de F.N.Z. - voorzitter en als zodanig is hij ook bestuurslid van de internationale bond.

Driedelinge werkzaamheid

Deze organisatie heeft een driedelinge werkzaamheid, n.l. het onderhouden van een regelmatig contact tussen de landen op economisch-, technisch- en commercieel gebied, het eens per jaar bijeenkomen van afgevaardigden - spoedig hoopt men een dergelijke bijeenkomst ook eens in ons land te kunnen houden - en het om de zoveel jaren houden van een wereldcongres voor zuivel, hetwelk in 1949 te Stockholm zal plaats vinden. De voorbereidingen daarvoor zijn reeds in volle gang en ook uit Nederland bestaat hierover reeds geregeld contact met de Zweden.

Een sterke ontwikkeling elders

Op onze vraag hoe de zuivelpositie in de verschillende landen er voor ligt, antwoordde mr Linthorst Homan, dat de oorlog de verhoudingen sterk veranderd heeft.

„Er zijn veel landen, die reeds vooraan stonden en zich in oorlogstijd nog sterker ontwikkeld hebben. In Zweden heeft een totale reorganisatie plaats gevonden. Dan is er een sterke ontwikkeling in Denemarken, terwijl er een geweldige ontplooiing heeft plaats gevonden in Nieuw Zeeland, dat het grote voordeel heeft de koeien niet alleen dag en nacht, maar ook 's

NvhN 1947-11-19

winters en 's zomers buiten te kunnen houden, waardoor de onkosten zéér laag zijn. En dan is nog maar een klein gedeelte van de natuurlijke groenlanden in Nw. Zeeland in gebruik.”

Mr Linthorst Homan voegde daaraan toe, dat ook Amerika - dat, naar men hoopt, met Rusland voor het wereldcongres in 1949 ook tot de internationale organisatie zal zijn toegetroten - sterke vooruitgang toont. Daar valt vooral het enorme melkgebruik per hoofd van de bevolking op. Nederland staat in dat opzicht nagenoeg onderaan, in elk geval achter de V.S., Canada, Engeland, Denemarken, Noorwegen, Zweden en Zwitserland, hetgeen los staat van de distributie, omdat de situatie er reeds zo lag bij de melkstroom vóór de oorlog.

Hoe ligt de positie van ' Nederland nu?

Via de eveneens ontwikkelde landbouw in Engeland kwam het gesprek op Nederland, waarbij mr Linthorst Homan de volgende punten aangaf over onze positie:

1e. De ontwikkeling in vele andere landen ging in de jaren 1939-1945 snel vooruit.

2e. Nederland heeft minder melk dan vóór de oorlog, omdat er minder vee is, landerijen in de bezettingstijd verwaarloosd zijn, er minder veevoeder en kunstmest is. Bovendien hebben we in 1947 een droge zomer gehad, waardoor de omzet aan sommige fabrieken in het Oosten van ons land niet meer dan de helft van het vorige jaar bedroeg.

3e. De meeste fabrieken hebben door slijtage geleden en ook hebben zij nog niet de modernste machines kunnen aanschaffen.

4e. De internationale markt is door de bezetting voor ons afgesloten geweest en Duitsland is uitgevallen.

5e. Onze productiekosten zijn door onze sterke bevolkingscijfers en door onze goede sociale maatregelen, zeer hoog.

Zo ligt de situatie er dus voor en de conclusie is, aldus mr Linthorst Homan, dat Nederland op korte termijn moet onderzoeken, hoe er gemoderniseerd kan worden en gerationaliseerd (verzorging graslanden, doelmatige inrichting van het fokwezen, moderne methode melkwinning), hoe het melkvervoer gemoderniseerd kan worden (vrachtauto) en of er.....

concentratie van fabrieken? kan plaats vinden. Hierbij zou het de kwestie zijn een technische rationalisatie door te voeren, maar toch niet een zodanige, dat de coöperatieve boeren de fabrieken niet meer als hun eigendom zouden beschouwen.

De situatie moet afzonderlijk bekeken worden voor boter, kaas, gecondenseerde melk en melkpoeder, alsmede straks voor de nieuwste producten uit melk, waarmede allerhande verbruiksartikelen gemaakt kunnen worden.

En dan is er de vraag, of er, indien er weer voldoende melk zal zijn, ook verse melk uitgevoerd zal moeten worden, maar dat is een kwestie, welke onder de huidige omstandigheden natuurlijk nog niet aan de orde komt. Momenteel hebben we dit belangrijke volksvoedsel nog te veel zelf nodig.

Twee belangrijke punten

Er is op het ogenblik de moeilijkheid dat terzelfder tijd moet worden gedacht èn aan de voeding van ons volk met een hoogwaardig product èn aan verbetering van de deviezenpositie door herovering van internationale markten.

Wat dit laatste betreft, mr Linthorst Homan acht 't de grote vraag of de Nederlandse internationale werkzaamheid nog wel zo zeer als vroeger op de export van boter kan blijven liggen nu door allerhande Nederlandse omstandigheden (hoge onkosten, sociale verplichtingen), onze boterprijs vergeleken met het buitenland hoog is geworden. Het zal z.i. de vraag zijn of niet nog meer dan vroeger de nadruk zal vallen op onze bijzondere kaassoorten en op melkpoeder en gecondenseerde melk.

„Moeten wij onze kaas voor de internationale markt inrichten als massaverbruiksartikel of streven naar specialiteiten, welke in Engeland en Amerika veel opgang maken?” Ook dat wordt bestudeerd.

Boter of margarine

In verband met bovenstaande staat men voor de vraag of men bij de zuivelpropaganda alleen moet wijzen op de hogere voedingswaarde van de zuivel of dat men bij deze propaganda ook moet wijzen op de grote betekenis van de instandhouding van een sterke boerenstand voor het volksleven van elk land. Hierover moet mr Linthorst Homan in 1948 in Kopenhagen rapport uitbrengen.

„Deze week ga ik met de secretaris van de F.N.Z. naar België om met de Belgische boerenorganisatie te kijken hoe bepaalde zuivelvraagstukken liggen in verband met het komende Beneluxsamengaan”.

De moeilijkheden zijn, volgens mr Linthorst Homan groot, „maar onze internationale reputatie is uitstekend en het vertrouwen is volledig, dat dank zij het grote vakmanschap van boeren, landarbeiders, fabrieksdirecteuren en fabrieksarbeiders, die zullen doorzetten, wij er zeker zullen komen”.

Hierbij kan nog worden opgemerkt, dat ook de overheid op volle kracht werkt. De Minister van Landbouw heeft verschillende commissies aan het werk gezet, o.a. voor de vorming van een Rijkszuivelinstituut. Ook ondervindt de Nederlandse zuivelindustrie veel nut van de rapporten van de Directeur van het Zuivelwezen dr Boekel, die veel in het buitenland waarneemt en ook de internationale conferenties bijwoont. Voorts is er door de organisaties in Nederland gezamenlijk een Centrale Zuivel Commissie gevormd welke onder leiding van de heer P. Okkinga te Bedum verschillende vraagstukken in studie heeft.

Hoe zit het met onze boterprijs?

„Hoe zit het met onze boterprijs?’, De vraag was logisch in verband met de voorgenomen prijsverhoging. In antwoord op deze vraag wees mr Linthorst Homan er op, dat de regering ongeveer 500 miljoen gulden per jaar toegeeft op ons distributiekpakket, hetgeen betekent, dat, indien de boeren thans de wereldmarktprijzen zouden mogen berekenen, de consumenten eenzelfde bedrag meer zouden moeten opbrengen, hetgeen zou neerkomen op ongeveer f 50.- per hoofd per jaar aan hogere voedseluitgaven.

Bij boter bestaat nu echter juist een uitzondering, daar de Nederlandse boterprijs niet beneden, doch vermoedelijk boven de wereldmarktprijs ligt. „Vermoedelijk’, immers er wordt op de zogenaamde wereldmarkt veel met de boterprijs gemanipuleerd en er is een zeer groot tekort aan voedingsvet in de wereld - het vorige jaar nog ongeveer 4½ miljoen ton! - zodat bij vrije uitvoer en vrije invoer in andere landen onze boter stellig best zijn afzet zou kunnen vinden. Doch ontegenzeggelijk is de Nederlandse boterprijs in vergelijking vooral met Nieuw Zeeland hoog, wat dan ook de reden is, dat de Nederlandse zuivelindustrie koortsachtig werkt om te proberen door rationalisatie en modernisering de prijs te doen dalen, wat echter, gezien de lonen en sociale lasten, niet beneden een bepaald bedrag mogelijk zal zijn. De dagbladberichten over verhoging van de boterprijs hebben de zuivelorganisaties verrast. Een officiële reactie kon onze zegsman hierop nog niet geven.

Een moeilijk jaar neigt ten einde

Nederland strijdt tegen armoede

De omstandigheden, waaronder wij het jaar 1947 afsluiten, zijn nog weinig vrolijk te noemen. De situatie in de wereld is dermate verward, dat ook voor ons land telkens moeilijkheden opdoemen daar, waar men verwachtte, dat de toekomst wat rooskleuriger perspectieven zou bieden.

Bij een terugblik over 1947 blijkt, dat het jaar al direct met grote moeilijkheden inzette, als gevolg van de uiterst strenge winter, welke aan alles en iedereen de zwaarste eisen stelde. Dat de productie hierdoor ongunstig werd beïnvloed, behoeft geen betoog en dat ook de bevolking door een en ander ernstig werd getroffen, evenmin. Dank zij de opofferingen, welke de mijnwerkers zich wilden getroosten, bleef het volk voor ernstige nadelige gevolgen van de koudeperiode gespaard, terwijl ook de industrie, zij het vaak horten, kon blijven produceren.

Kritieke deviezenpositie.

[...] Het was noodzakelijk, dat ...maatregelen werden genomen, want we waren in 'n situatie gekomen, dat ons kapitaalbezit, in 't buitenland, hetwelk al niet meer ongeschonden was, zou moeten worden aangesproken en wat dit voor gevolgen zou hebben gehad, kan ieder zich indenken, die weet, dat dit lange tijd de kurk zal zijn, waarop we moeten proberen te drijven, zolang we niet in staat zijn van onze eigen productie en van die in de Overzeese Gebiedsdelen te leven. Om de eerste gevaren te bezweren, had de beheerder der lands-financiën het nodig geoordeeld, een deel van het Nederlandse bezit aan dollarwaarden in guldens om te zetten, ter dekking van het tekort op het dollarprogram.

Eén oplossing was slechts mogelijk, zei de de heer Lieftinck: opvoering van onze uitvoer. En dit is het thema dat het gehele jaar door in de handelswereld, zowel als in financiële centra geklonken heeft. Geen minister gaf zijn zienswijze over onze toestand, of hij moest wijzen op het grote belang van de uitbreiding van onze export en daarnaast op vervaardiging van kwaliteitsproducten.

Ook in Friesland was men zich bewust van de noodzakelijkheid hiervan, getuige het feit, dat de zuivelindustrie zich herhaaldelijk met dit probleem bezighield. De toekomst van onze boterexport is niet zo rooskleurig en de verwachting bestaat dan ook, dat het vooroorlogse peil in dezen niet weer zal worden bereikt. De prijzen die op de internationale markt ver beneden onze productieprijzen ligt, biedt de grootste belemmeringen voor een weer opbloeien van deze uitvoer. Zou de productie weer op een vooroorlogs peil willen komen, dan zal het noodzakelijk zijn, dat de melkproductie met minstens 25 pCt. toeneemt. En zolang het gebrek aan veevoeder zo groot blijft, als het in het afgelopen jaar was, zal dit welhaast onmogelijk zijn. Hopelijk, dat hierin het volgend jaar eindelijk een flinke verbetering zal optreden. Friesland zal dan moeite kunnen doen zijn oude, stevige positie als boterexporterende provincie te heroveren. Alle hens aan dek!.... zal dan de roep moeten zijn.

Wat de kaasuitvoer betreft, deze was in het afgelopen jaar beter dan men had verwacht. Als gevolg van het feit, dat de aanmaak van 20 plus kaas is stopgezet, werd alleen volvette en 40 plus kaas uitgevoerd. Het kwantum, dat naar het buitenland ging, loonde alleszins de moeite en de verwachting bestaat, dat in de toekomst deze export nog van voornamer betekenis zal worden.